

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Щупаківський Роман Володимирович

УДК 342.951 : 351.82

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
У СФЕРІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Дніпро – 2020

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ

Науковий консультант –
доктор юридичних наук, професор
Лошицький Михайло Васильович,
Науково-дослідний інститут публічного права,
директор.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
Журавльов Дмитро Володимирович,
Інститут права та післядипломної освіти
Міністерства юстиції України,
перший заступник директора;

доктор юридичних наук, доцент
Коваленко Наталія Володимирівна,
Верховний Суд,
суддя;

доктор юридичних наук, доцент
Дрозд Олексій Юрійович,
Національна академія внутрішніх справ,
начальник відділу докторантури та аспірантури.

Захист відбудеться 6 лютого 2020 р. о 9-00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ за адресою: 49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у загальній бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26).

Автореферат розіслано 3 січня 2020 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. С. Березняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Формування інформаційно-телекомунікаційного суспільства є характерною ознакою розвитку сучасної держави. Подальший соціально-економічний та духовний розвиток людства вже неможливий без використання інформаційних технологій. Інформаційні технології є не лише базисом сучасного виробництва, надання комерційних та фінансових послуг, вони стають основою для забезпечення прозорості здійснення функцій та завдань публічного управління, впровадження концепцій електронного судочинства та електронного урядування.

Об'єктивно існуюча нагальна необхідність застосування «digital»-технологій у забезпеченні здійснення публічного управління, впровадження ідеї «держави в смартфоні» вимагає створення належної нормативно-правової бази, системного та детального забезпечення її реалізації.

Натомість у сучасних умовах в Україні наявними є численні прогалини правового регулювання використання телекомунікаційних технологій, що пов'язується як з «морально» застарілими нормативними положенням чинного законодавства, так і з відсутністю системного комплексного підходу до оптимізації здійснення державної політики у сфері інформаційного забезпечення функціонування суб'єктів публічного управління. Зокрема, чинний Закон України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003 року № 1280-IV містить відносно застарілу термінологію, неналежним чином регулює реалізацію складових системи інструментів публічної адміністрації у сфері телекомунікацій, не вирішує питання врегулювання статусу учасників адміністративно-телекомунікаційних правовідносин, не відображає повного переліку технічних видів використання телекомунікаційного зв'язку, не містить положень щодо визначення ролі та значення держави у забезпеченні впровадження інформаційних технологій у політичну, духовну, освітню та інші сфери суспільного життя країни.

Варто підкреслити, що проблема правового регулювання використання телекомунікацій не є новою для сучасної юридичної науки, зокрема, привертають увагу дослідження таких вчених, як А. І. Арістова, О. А. Баранов, І. Л. Бачило, К. І. Бесяков, Г. О. Блінової, В. М. Брижко, В. Д. Гавловський, О. Д. Довгань, Р. А. Калюжний, О. М. Кальченко, О. Л. Копиленко, В. А. Ліпкан, А. І. Марущак, М. В. Процишен, В. С. Цимбалюк, О. І. Яременко та інших. Методологія формування та встановлення реалізації державної політики з питань адміністративно-правового регулювання у сфері телекомунікацій частково відображена у наукових розробках В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, О. Ю. Дрозда, Д. В. Журавльова, Н. В. Коваленко, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, Б. А. Кормича, О. В. Кузьменко, В. І. Куріла, М. В. Лошицького, Р. С. Мельника,

Р. В. Миронюка, Т. П. Мінки, В. Я. Настюка, Н. Р. Нижник, А. О. Собакаря, О. О. Юніна та інших вчених.

Питанням розвитку інформаційного суспільства як суспільства, функціонування якого забезпечується засобами телекомунікаційного зв'язку, присвячені численні наукові праці, що мають міжгалузевий інтеграційний характер, серед яких варто виділити дослідження таких вчених, як Є. Є. Бамбізов, А. В. Баровська, В. Ю. Баскакова, Д. В. Дубов, О. М. Ємельяненко, О. В. Кушнір, О. А. Мандзюк, В. С. Політило, Г. І. Почепцов, О. О. Ткаченко, К. П. Череповський, О. В. Чуприна, В. П. Шеломенцев, О. В. Шепета, А. В. Яковець та інших. Фундаментальні положення робіт зазначених правознавців були використані під час дослідження особливостей адміністративно-правового регулювання у сфері телекомунікаційних технологій як об'єктивно зумовленого складника адміністративних суспільних правовідносин.

Необхідно підкреслити, що виділяється ряд досліджень міжгалузевого спрямування, зміст яких спрямовується: на вирішення технічних проблем забезпечення якості надання послуг у сфері телекомунікацій (зокрема, такою є дисертація Бака Р. І. «Підвищення доступності телекомунікаційних послуг у мережах мобільного зв'язку» (2019 р.); на оптимізацію обґрунтування прибутковості такого виду господарської діяльності (зокрема, у дисертації Д. Я. Гощинської «Інформаційно-комунікаційне забезпечення кластерної взаємодії підприємств» (2016 р.) визначено методичні підходи дослідження готовності підприємств сфери інформаційно-комунікаційних технологій до кластерної взаємодії); на оптимізацію процесів інформаційного забезпечення діяльності органів державної влади чи місцевого самоврядування (такою є дисертація Г. О. Блінової «Адміністративно-правові засади інформаційного забезпечення органів публічної адміністрації в Україні: актуальні питання теорії та практики» (2019 р.); на подолання проблем застосування механізмів юридичної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері телекомунікацій (варто відзначити дисертацію О. О. Леонідової «Адміністративна відповідальність за проступки у сфері телекомунікацій» (2010 р.), де сформульовано авторський підхід до розуміння категорії «правопорушень у сфері телекомунікацій», а також перспективи удосконалення адміністративно-деліктного законодавства; колективну монографію за редакцією проф. К. І. Белякова «Юридична відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері та основи інформаційної деліктології» (2019 р.), що є проявом здійснення комплексного дослідження механізмів адміністративної, кримінальної, цивільно-правової відповідальності за вчинення інформаційних правопорушень) тощо. Однак, незважаючи на розмаїття наукових праць та не применшуючи їх здобутки, необхідно зазначити, що безпосередньо проблематиці адміністративно-правового регулювання у сфері телекомунікацій належної комплексної уваги не приділялось.

З урахуванням зазначеного та з огляду на відсутність фундаментальних досліджень адміністративно-правових засад телекомунікаційних відносин в Україні в сучасному вітчизняному науковому просторі тематика роботи набуває достатньої актуальності та потребує ґрунтовного аналізу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Здійснене дослідження відповідає планам реалізації науково-дослідної роботи Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ на 2015 – 2019 рр., спрямоване на виконання загальноуніверситетської наукової теми «Теоретико-методологічні та прикладні проблеми державотворення та правотворення в Україні» (номер державної реєстрації 0118U100436). Крім того, тема дисертації корелюється з положеннями Концепції адміністративної реформи в Україні, схваленої Указом Президента України від 22 липня 1998 р. № 810, Концепції Національної програми інформатизації, затвердженої Постановою Верховної Ради України від 4 лютого 1998 року № 75/98-ВР, Концепції розвитку електронного урядування в Україні, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р, Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, Дорожньої карти Партнерства у сфері стратегічних комунікацій між Радою національної безпеки і оборони України та міжнародним секретаріатом НАТО.

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає у здійсненні комплексної характеристики наукових публікацій, чинних та новаційних нормативно-правових джерел задля визначення концептуальних підходів до реалізації адміністративно-правових засад регулювання суспільних відносин у сфері телекомунікацій в Україні, що сприяє виокремленню проблем їх реалізації та практичного впровадження та формулюванню пропозицій щодо вдосконалення відповідних норм чинного законодавства.

Для досягнення поставленої мети в дисертації необхідно вирішити такі основні *задачі*:

- з'ясувати сутність та встановити сучасний стан реалізації правового режиму телекомунікацій в Україні;
- визначити теоретико-правові та організаційні умови формування адміністративно-телекомунікаційного права;
- охарактеризувати поняття та основні складові елементи системи адміністративно-телекомунікаційного права;
- на підставі визначення системи адміністративного права обґрунтувати доцільність виділення адміністративно-телекомунікаційного права як її складової та виокремлення його предмету;
- визначити систему нормативно-правових джерел адміністративно-телекомунікаційного права;
- з'ясувати систему принципів адміністративно-телекомунікаційного права як складову систему адміністративно-правового регулювання суспільних відносин;

– запропонувати авторську дефініцію поняття «системи суб'єктів адміністративно-телекомунікаційного права» та здійснити характеристику його складових;

– виокремити специфіку участі суб'єктів публічного управління у адміністративно-телекомунікаційних відносинах;

– охарактеризувати систему дозвільних процедур у сфері телекомунікацій;

– з'ясувати особливості адміністративно-правового регулювання стандартизації та метрологічного забезпечення діяльності як одного із ресурсів здійснення публічного управління у сфері телекомунікацій в Україні;

– здійснити характеристику інституту дозволу на проектування, будівництво, реконструкцію і модернізацію телекомунікаційних мереж з метою пошуку шляхів оптимізації його реалізації;

– з'ясувати особливості реалізації інституту регулювання використання радіочастотного спектра як інструменту здійснення публічного управління у сфері телекомунікацій в Україні;

– здійснити характеристику реалізації інституту регулювання ресурсу нумерації як адміністративного інструменту здійснення публічного управління у сфері телекомунікацій в Україні;

– визначити проблеми здійснення адміністративних дозвільно-ліцензійних процедур як складової системи публічного управління у сфері телекомунікацій в Україні;

– охарактеризувати поняття та види юридичної відповідальності за правопорушення у сфері телекомунікацій;

– здійснити аналіз сутності адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері телекомунікацій та охарактеризувати особливості здійснення адміністративно-деліктного провадження у такій категорії адміністративних справ.

Об'єктом дослідження є існуючі та перспективні суспільні та публічно-управлінські відносини у сфері телекомунікацій в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правове регулювання у сфері телекомунікацій.

Методи дослідження. Методологічним базисом здійсненого дослідження визначається система загальнонаукових та спеціальних засобів, прийомів пізнання, застосування яких у їх складній сукупності дозволило досягти реалізацію поставленої мети, що сприяло забезпеченню обґрунтованості, повноти, комплексності характеристики визначеного предмету дисертації і стало основою для надання науково достовірних і переконливих висновків та пропозицій.

Одним із пріоритетних методів наукового пізнання, покладених в основу здійсненого дослідження, є метод наукової діалектики, застосування якого

дозволило встановити сутність правового режиму телекомунікацій як явища правової дійсності, обґрунтувати доцільності виділення адміністративно-телекомунікаційного права у системі права України, визначити його сутності з позицій єдності його матеріального змісту та юридичної форми (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3). Здійснене дослідження базується і на використанні логіко-семантичного методу наукового пізнання, який дозволив вирішити задачу з розбудови та конкретизації авторського категоріального апарату, що покладено в основу встановлення сутності та складових адміністративно-телекомунікаційного права України (розділ 1, підрозділи 2.1, 3.1, 4.1, 5.1). Логіко-юридичний метод наукового пізнання став основою формулювання авторського розуміння таких правових категорій, як «адміністративно-телекомунікаційне право» (підрозділ 1.3), «система адміністративно-телекомунікаційного права» (підрозділи 1.2, 1.3, розділ 2), «заходи адміністративної відповідальності у сфері телекомунікацій» (підрозділи 5.1, 5.2).

Застосування системно-структурного методу наукового пізнання дозволило здійснити класифікаційну характеристику інструментів здійснення публічного управління у сфері телекомунікацій в Україні (розділ 4). Метод групування став базисним для здійснення характеристики системи внутрішніх та зовнішніх зв'язків системи суб'єктів адміністративно-телекомунікаційного права (підрозділи 3.1, 3.2). Метод правового прогнозування на підставі здійсненого аналізу сучасного стану законодавчих положень, наявних теоретико-правових суперечностей дозволив визначити авторський підхід до подолання існуючих правозастосовчих колізій у сфері телекомунікацій в Україні (розділ 3, підрозділи 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 5.2).

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, акти Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також міжнародні нормативно-правові акти, які визначають адміністративно-правові засади у сфері телекомунікацій.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні дані, акумульовані Державною службою статистики України за період 2013 – 2019 років, інформація Єдиного державного реєстру судових рішень України та офіційних електронних ресурсів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації та інших суб'єктів публічного управління.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці цілісних комплексних досліджень, що присвячене виробленню концептуальної моделі адміністративно-правового регулювання у сфері телекомунікацій та вдосконаленню положень чинного законодавства на цій підставі. У результаті проведеного дослідження сформульовано нові наукові положення й висновки, запропоновані особисто здобувачем, зокрема:

уперше:

– визначено поняття «адміністративно-телекомунікаційне право» у об'єктивному розумінні як сукупності правових норм, які регулюють суспільні відносини, пов'язані з обігом інформації за допомогою сучасних технологічних інформаційних електронних процесів і технологій дистанційного інформаційного обміну між людьми, що відбуваються у сучасних умовах розвитку людства незалежно від кордонів держав; та суб'єктивному розумінні як сукупності визначених чинним законодавством форм можливої поведінки визначеної системи уповноважених фізичних чи юридичних осіб, діяльність яких сприяє забезпеченню обігу інформації за допомогою сучасних технологічних інформаційних електронних процесів і технологій дистанційного інформаційного обміну в умовах формування світового інформаційного суспільства;

– охарактеризовано систему адміністративно-телекомунікаційного права, яку умовно поділено на загальну частину (до якої віднесено інститут загальних положень про предмет, метод, функції адміністративно-телекомунікаційного права; інститут адміністративно-телекомунікаційних відносин та їх елементів; інститут публічного управління у сфері телекомунікацій; інститут юридичної відповідальності за вчинення порушень у досліджуваній сфері) та особливу частину (інститут дозвільних відносин у сфері телекомунікацій; інститут охорони та контролю за безпекою експлуатації телекомунікаційних ліній та споруд; інститут правового регулювання електронної комерції; інститут здійснення електронного урядування та ін.);

– запропоновано визначення системи суб'єктів публічного управління у сфері телекомунікацій у розумінні організаційної структурної функціональної сукупності органів державної влади, місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права та юридичних осіб приватного права, мета діяльності та взаємодія яких полягає у забезпеченні оптимізації обігу інформації із застосуванням електронних технічних засобів, технік і технологій дистанційного спілкування (на великих відстанях) у сучасних умовах на національному та світовому рівнях;

– здійснено класифікацію інструментів публічного управління у сфері телекомунікацій для з'ясування їх реального ресурсу: за галуззю технологічних процесів (реєстрацію використання специфічного обладнання та радіочастот (видача дозволу на суднові радіостанції; присвоєння радіочастот чи радіочастотних каналів задля засобів цивільного призначення радіоелектронного типу; тощо); за сферою застосування дозволу на право здійснення спеціальних робіт (видача дозволів на будівництво, реконструкцію, проведення пошукових робіт для проектування ліній телекомунікацій; виділення радіочастотного спектра; розподіл і використання ресурсів нумерації, тощо); за доступністю телекомунікаційних послуг

(загальнодоступні та обмежені у доступі); за терміном дії дозволу (разові; довгострокові); за територіальною дією дозволу (загальнонаціональні, місцеві (регіональні));

– сформульовано низку конкретних пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення теоретико-правових засад та практики надання телекомунікаційних послуг в Україні, оптимізації механізму застосування заходів адміністративної відповідальності у досліджуваній сфері, у тому числі щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства;

удосконалено:

– розуміння категорії «правовий режим телекомунікацій» як сукупності способів, прийомів та механізмів, реалізація яких забезпечує досягнення ефективності виконання суспільного завдання зі здійснення дистанційного спілкування (комунікації) між учасниками правовідносин за допомогою відповідних технічних засобів стаціонарного та рухомого (мобільного) зв'язку;

– наукові положення щодо з'ясування сутності системи суб'єктів адміністративно-телекомунікаційних правовідносин, до складових якої обґрунтовано доцільність запровадження регуляторів забезпечення здійснення телекомунікаційної політики на регіонального, національного та світового рівнях;

– наукові підходи до розуміння системи принципів адміністративно-телекомунікаційного права як своєрідного комплексу множини координат, реалізація яких забезпечує ефективний розвиток цього права, і є водночас вектором реалізації бажаних відповідних суспільних відносин у сфері дистанційного спілкування (комунікації);

– науково-практичні підходи до визначення аргументації доцільності здійснення реформування механізму ліцензійного провадження у сфері телекомунікацій крізь призму подолання дискримінаційних проявів здійснення державної регуляторної політики у досліджуваному сегменті публічного управління;

– аргументація оптимізації механізму юридичної відповідальності у сфері телекомунікації, сутність якої виявляється у встановленні пріоритетності застосування адміністративно-господарських санкцій до порушників вимог законодавства у досліджуваній сфері;

дістали подальшого розвитку:

– визначення ролі та місця адміністративно-правового регулювання у сфері телекомунікації шляхом встановлення економічних, наукових та соціальних передумов до виокремлення адміністративно-телекомунікаційного права як складової системи публічного права;

– визначення системи нормативно-правових актів у сфері зв'язку та інформатизації, що дозволило аргументувати доцільність активізації процесів їх кодифікації, у результаті здійснення якої обґрунтовано доцільність прийняття Кодексу України про телекомунікації;

– теоретичні положення щодо визначення форм реалізації суб'єктами публічного управління стандартизації та метрології у сфері телекомунікацій, до яких віднесено розроблення нормативних та адміністративних актів; метрологічне супроводження нових телекомунікаційних технологій; атестація вимірювальних і калібрувальних лабораторій; проведення організаційно-правових та науково-технічних заходів; забезпечення сертифікації білінгових систем України;

– з'ясування інформаційної та технологічної змістовних складових процедур надання дозволів на проектування, будівництво, реконструкцію і модернізацію телекомунікаційних мереж, при цьому наголошено на доцільності законодавчого визначення переліку будівельних робіт у сфері телекомунікацій, здійснення яких не вимагає отримання спеціальної дозвільної документації;

– аргументація щодо досягнення ефективності реалізації функцій та завдань публічного управління щодо оптимізації регулювання використання радіочастотного спектра як гарантії досягнення високого рівня економічної конкурентоспроможності України;

– характеристика стадій реалізації провадження з надання дозволу на використання номерного телекомунікаційного ресурсу, що дозволила обґрунтувати висновок про доцільність удосконалення механізму контрольно-наглядової діяльності органів публічної адміністрації у досліджуваній сфері шляхом законодавчого визначення стадій здійснення моніторингу якості телекомунікаційних послуг.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і організаційний та практичний інтерес та можуть бути використані в таких напрямках:

– *науково-дослідній сфері* – як базис подальших наукових розробок системи адміністративно-телекомунікаційного права України (акт впровадження у наукову діяльність Університету митної справи та фінансів від 16.05.2019);

– *правотворчій діяльності* – визначені у дисертації пропозиції та висновки є базисом для подальшого реформування адміністративного законодавства України в цілому, і зокрема, таких чинних законодавчих актів, як Кодекс України про адміністративні правопорушення, закони України «Про телекомунікації», «Про інформацію», «Про центральні органи виконавчої влади» тощо, та перспективних проектів Законів України «Про електронні комунікації» та «Про адміністративну процедуру»;

– *правозастосовній діяльності* – для оптимізації реалізації здійснення адміністративно-правового регулювання у сфері телекомунікацій в Україні (акт впровадження в діяльність Секретаріату Кабінету Міністрів України від 23.05.2019; акт впровадження в діяльність Касаційного адміністративного суду у складі Верховного суду від 07.11.2019);

– навчальному процесі – у підготовці навчально-методичного забезпечення таких навчальних дисциплін, як «Адміністративне право», «Адміністративна відповідальність», «Адміністративно-процесуальне право», «Інформаційне право», а також для підготовки підрозділів підручників і навчальних посібників із відповідних навчальних курсів (акт впровадження у навчальний процес Національної академії внутрішніх справ від 01.11.2019; акт впровадження у навчальний процес Київського факультету Національної академії Національної гвардії України від 02.01.2020; акт впровадження у педагогічну діяльність Навчально-наукового інституту Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського від 05.06.2019).

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження, його основні висновки й рекомендації оприлюднені на 10 всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях: «Юридична наука: виклики і сьогодення» (м. Одеса, 2017 р.), «Право як ефективний суспільний регулятор» (м. Львів, 2019 р.), «Правові реформи в Україні: реалії сьогодення» (м. Харків, 2019 р.), «Національні та міжнародні стандарти сучасного державотворення: тенденції та перспективи розвитку» (м. Харків, 2018 р.), «Актуальні питання реформування правової системи України» (м. Дніпро, 2018 р.), «Актуальні проблеми реформування системи законодавства України» (м. Запоріжжя, 2019 р.), «Вітчизняна юридична наука в умовах сучасності» (м. Харків, 2015 р.), «Сучасні тенденції в юридичній науці України та зарубіжних країн» (м. Запоріжжя, 2015 р.), «Юридичні наукові дискусії як фактор сталого розвитку правової доктрини та законодавства» (м. Київ, 2016 р.), «Правова держава: напрямки та тенденції її розбудови в Україні» (м. Одеса, 2017 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертації викладено в тридцяти чотирьох наукових працях, у тому числі в одній монографії, у двадцяти трьох наукових статтях, з яких шість статей – у зарубіжних періодичних наукових виданнях, а також у десяти тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається із основної частини (вступу, чотирьох розділів, які містять чотирнадцять підрозділів, висновків), списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 469 сторінок, у тому числі основного тексту – 376 сторінок. Список використаних джерел налічує 472 найменування і займає 45 сторінок, додатки викладено на 24-х сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, висвітлено її зв'язок із науковими програмами, планами й темами, проаналізовано загальний стан наукової розробленості теми, окреслено мету й задачі дослідження, сформульовано об'єкт і предмет, основні

методологічні підходи до дослідження, наукову новизну та теоретичне й практичне значення роботи, а також наведено відомості про апробацію та публікацію результатів дослідження, його структуру.

Розділ 1 «Методологічні засади адміністративно-телекомунікаційного права у системі права України» складається з трьох підрозділів, присвячених комплексному дослідженню сутності правового режиму у сфері телекомунікацій, з'ясуванню юридичних та теоретичних передумов формування адміністративно-телекомунікаційного права, характеристиці його основних понять, категорій та складових його системи.

У підрозділі 1.1 «Правовий режим у сфері телекомунікацій» категорія «телекомунікація» розуміється як галузь діяльності суспільства, що спрямовано на забезпечення віддаленого інформаційного обміну між учасниками суспільних відносин за допомогою технічних засобів рухомого (мобільного) та стаціонарного зв'язку.

З'ясовано, що доцільність встановлення спеціального правового режиму використання телекомунікаційних систем пов'язується з 70 – 80-тими рр. ХХ століття, з часами винаходу електронно-обчислювальних машин й автоматизованих систем управління.

Встановлено, що тривалий час розуміння доцільності здійснення регулювання відносин у сфері телекомунікацій зводилось до визначення особливостей правового регулювання реалізації управлінських процедур та визначення специфіки здійснення регуляції використання систем обробки інформації в автоматизованих базах даних.

Звернено увагу на те, що до складових правового режиму телекомунікацій відносяться телекомунікаційне середовище, організаційні структури, правові та нормативні механізми, які забезпечують його ефективне функціонування, комплекс соціально-економічних зв'язків, що виникають між виробниками, споживачами послуг зв'язку і державою.

У підрозділі 1.2 «Юридичні та теоретичні передумови формування адміністративно-телекомунікаційного права» проаналізовано наявні в юридичній літературі підходи до встановлення сутності адміністративно-телекомунікаційного права. З метою визначення поняття та системи адміністративно-телекомунікаційного права проведено комплексне дослідження його категоріального апарату.

На підставі аналізу галузевих та міжгалузевих наукових і навчальних правових джерел у сфері телекомунікацій визначено три концептуальні підходи до розуміння його сутності адміністративно-телекомунікаційного права.

З'ясовано, що прихильники традиційної (догматичної) концепції розуміння телекомунікаційного права (І. Ф. Корж, В. Я. Настюк, В. В. Белевцева та ін.) обстоюють позицію доцільності його визначення як інституційного системоутворюючого елементу особливої частини спеціальних галузей права (конституційне право, адміністративне право, цивільне право, кримінальне право).

Встановлено, що прихильники концепції поділу системи права на основні, комплексні та спеціальні галузі права (В. С. Цимбалюк, В. А. Ліпкан та ін.) обґрунтовують доцільність визначення телекомунікаційного права як складової не лише основних галузей права, а і спеціальних та комплексних.

Представники концепції структуризації міжгалузевих (комплексних) інститутів права (Ю. П. Бурило, К. І. Беляков та ін.) визначають право у сфері телекомунікацій як міжгалузевий комплексний інститут.

У підрозділі 1.3 «*Поняття та основні складові елементи адміністративно-телекомунікаційного права*» вказано, що з'ясування відповіді на питання про місце й роль адміністративно-телекомунікаційного права в системі національного права необхідно реалізовувати у контексті визначення поділу останнього на права на норми, інститути, підгалузі та галузі (імперативні та диспозитивні, матеріальні та процесуальні, загальні та спеціальні). Встановлено, що визначення розуміння сутності галузі права встановлюється шляхом виокремлення його основних понять, існування яких підтверджує її специфіку та самостійність. У зв'язку з цим запропоновано авторське визначення предмета, елементів, змісту адміністративно-телекомунікаційного права.

На підставі здійсненої характеристики наукових підходів (Ю. П. Битяка, В. М. Бевзенка, Т. О. Коломоець, Н. В. Коваленко, Р. С. Мельника та інших авторів) до розуміння структури системи національного права зроблено висновок, що адміністративно-телекомунікаційне право має відносно відокремлений, самостійний предмет правового регулювання, понятійний категоріальний апарат, спеціальну систему суб'єктів відповідних правовідносин, що обґрунтовує доцільність визначення його як окремої комплексної підгалузі публічного права.

Наголошено на доцільності розуміння адміністративно-телекомунікаційного права у об'єктивному та суб'єктивному розуміннях.

Автором обґрунтовано ряд висновків щодо встановлення сучасних тенденцій розвитку феномена адміністративно-телекомунікаційного права, подальший розвиток та формування якого вимагає здійснення комплексної діяльності із систематизації законодавства у досліджуваній сфері.

Розділ 2 «Предмет, система та принципи адміністративно-телекомунікаційного права» складається з трьох підрозділів, в яких визначається предмет адміністративно-телекомунікаційного права, встановлюється система його нормативно-правових джерел, з'ясовуються загальні та спеціальні принципи його реалізації.

У підрозділі 2.1 «*Предмет адміністративно-телекомунікаційного права*» визначено сфери правового впливу, що визначають сферу адміністративно-телекомунікаційних відносин.

Виділено три підгрупи адміністративно-телекомунікаційних правовідносин: 1) відносини щодо здійснення ліцензування й контролю за

діяльністю господарюючих суб'єктів у сфері телекомунікацій; 2) відносини щодо організації та впровадження інфраструктури телекомунікаційного характеру; 3) відносини щодо надання адміністративно-телекомунікаційних послуг.

Здійснено класифікацію адміністративно-телекомунікаційних відносин за їх функціональним змістом (відносини щодо надання й отримання послуг адміністративно-телекомунікаційного характеру; відносини у сфері здійснення електронного урядування; дозвільні відносини у сфері телекомунікацій; відносини у сфері охорони та контролю за безпекою експлуатації телекомунікаційних ліній та споруд).

Підкреслено, що предметна сфера адміністративно-телекомунікаційного права продовжує формуватися, вона характеризується особливим правовим режимом і охоплює відносини різних суб'єктів протягом усього циклу: від проектування мережі зв'язку до надання послуг.

У підрозділі 2.2 «Система та види джерел адміністративно-телекомунікаційного права» з'ясовано, що під джерелами адміністративно-телекомунікаційного права розуміються зовнішні форми вираження правових положень, реалізація яких спрямована на врегулювання відносин щодо надання й отримання послуг адміністративно-телекомунікаційного характеру; відносин у сфері здійснення електронного урядування; дозвільних відносин у сфері телекомунікацій; відносин у сфері охорони та контролю за безпекою експлуатації телекомунікаційних ліній та споруд.

Підкреслено, що система джерел адміністративно-телекомунікаційного права України має дворівневу структуру: міжнародний та національний. До міжнародних актів адміністративно-телекомунікаційного права передусім віднесено Європейську конвенцію про транскордонне телебачення; Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони (діє на засадах тимчасового застосування в частині виключної або змішаної компетенції Європейського Союзу) та ін.

Акцентовано увагу, що до національного рівня нормативного регулювання адміністративно-телекомунікаційного права відносяться законодавчі акти («Про інформацію», «Про науково-технічну інформацію», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про Концепцію Національної програми інформатизації», «Про Національну програму інформатизації», Закон України «Про телекомунікації» та ін.) та підзаконні нормативно-правові акти (Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2012 р. № 295 «Про затвердження Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг»; Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2004 р. № 253 «Про затвердження Порядку легалізації комп'ютерних програм в органах виконавчої влади»; Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2013 р. № 257 «Деякі питання легалізації комп'ютерних програм,

які використовуються в органах виконавчої влади» та ін.). Встановлено, що не зважаючи на численні нормативно-правові акти у сфері телекомунікацій, нагальним є вирішення проблеми систематизації чинного законодавства, результатом якої має стати визначення на законодавчому рівні адміністративно-правового регулювання телекомунікаційних послуг.

У підрозділі 2.3 «Принципи адміністративно-телекомунікаційного права» визначено, що з врахуванням положень теорії гіперсистем (теорії великих, множинних систем) множина принципів адміністративно-телекомунікаційного права постає підсистемою, яка дає визначення підставам його об'єктивізації, будучи орієнтирами у формуванні відповідних правових норм, відображаючи його сутність та місце у національній системі права.

Наголошено, що формування системи принципів адміністративно-телекомунікаційного права України відбувається з урахуванням міжнародного досвіду розвитку правових систем.

Систему принципів адміністративно-телекомунікаційного права поділено на загальні та спеціальні принципи.

До загальних принципів адміністративно-телекомунікаційного права віднесено принцип верховенства права, принцип законності, принцип пріоритету прав людини і громадянина, принцип правової визначеності та ін.

До спеціальних принципів адміністративно-телекомунікаційного права віднесено принцип моністичності у законодавчому регулюванні суспільних відносин у сфері зв'язку; принцип пріоритету національної безпеки; принцип територіальності; принцип суверенності в організації та експлуатації зв'язку за суб'єктними ознаками тощо. Підкреслено, що аксіологічно система спеціальних принципів адміністративно-телекомунікаційного права має форму незаперечних вимог, що реалізується за метапринципом життєдіяльності учасників суспільних відносин, зокрема у сфері телекомунікацій, – гармонічного поєднання (співвідношення) індивідуальних, групових (корпоративних), громадських (суспільних), державних та міжнародних потреб, інтересів.

Розділ 3 «Суб'єкти адміністративно-телекомунікаційного права та їх правовий статус» складається із двох підрозділів, присвячених з'ясуванню змістовної та функціональної характеристики системи учасників адміністративно-телекомунікаційних правовідносин в Україні.

У підрозділі 3.1 «Поняття та система суб'єктів адміністративно-телекомунікаційного права» з'ясовано, що учасники адміністративно-телекомунікаційних правовідносин є носіями суб'єктивних публічних прав та обов'язків. Наголошено на багатосторонньому характері адміністративно-телекомунікаційних відносин, при цьому зазначено, що участь органів державної влади спрямовується на досягнення належної регуляції діяльності суб'єктів з надання телекомунікаційних послуг, спрямованої у тому числі на усунення можливостей створення монопольного положення у відповідному

ринковому сегменті економіки України.

У системі суб'єктів адміністративно-телекомунікаційного права виділено такі групи: фізичні особи (як правило, споживачі телекомунікаційних послуг) та їх об'єднання, юридичні особи публічного та приватного права (господарюючі суб'єкти та інші невідомі суб'єкти, зобов'язані надавати телекомунікаційні послуги та створювати належної якості інформаційний продукт у електронній формі), держава та міждержавні інституції (регулятори здійснення телекомунікаційної внутрішньої та зовнішньої політики, спрямованої на забезпечення інформаційної безпеки як складової національної та світової безпеки).

Підкреслено, що учасники адміністративно-телекомунікаційних відносин наділені суб'єктивними правами й обов'язками, що визначають зміст їх взаємодії та взаємозв'язку, і полягають у встановленні належної моделі визначеної чинним законодавством їх на засадах ініціативності та рівності.

У підрозділі 3.2 «Суб'єкти публічного управління у системі суб'єктів адміністративно-телекомунікаційного права» детально охарактеризовано зміст і специфіку нормативної регламентації діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, а також інших владних суб'єктів крізь призму забезпечення якості надання телекомунікаційних послуг.

Визначено, що головним завданням участі суб'єктів публічного управління у адміністративно-телекомунікаційних відносинах є спрямованість на задоволення споживацького попиту на послуги адміністративно-телекомунікаційного типу, утворення сприятливих умов організаційного та економічного характеру задля інвестиційного залучення, зростання об'ємів послуг й підвищення їхньої якості, розвитку і модернізації мереж телекомунікацій з врахуванням інтересів безпеки національного та світового рівнів.

Здійснено характеристику особливостей реалізації повноважень суб'єктами публічної адміністрації, при цьому наголошено на вирішальній ролі Кабінету Міністрів України у регулюванні надання телекомунікаційних послуг. Особливу увагу приділено дослідженню особливостей реалізації повноважень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації та Державного підприємства «Український державний центр радіочастот».

З'ясовано, що Національна комісія, здійснюючи державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, у своїй діяльності реалізує повноваження: у сфері регуляторної діяльності (адаптація законодавчих актів України до Європейського кодексу електронних комунікацій; врегулювання відносин, пов'язаних із захистом прав споживачів під час замовлення, отримання контент-послуг та відмови від них; забезпечення сталості функціонування телекомунікаційних мереж загального користування шляхом запровадження нових конвергентних рішень взаємодії мереж рухомого (мобільного) та фіксованого зв'язку; спрощення умов здійснення діяльності у сфері

телекомунікацій суб'єктами господарювання, які використовують номерний ресурс телекомунікаційних мереж загального користування для надання телекомунікаційних послуг, у тому числі щодо скасування зобов'язання щорічно подавати звіти про використання номерного ресурсу; встановлення чітких, прозорих та недискримінаційних правил та умов здійснення діяльності у сфері телекомунікацій; удосконалення умов, спрямованих на підвищення ефективності використання радіочастотного ресурсу України; удосконалення нормативно-правової бази у сфері надання універсальних послуг поштового зв'язку з метою сприяння ефективному функціонуванню національного оператора поштового зв'язку та ін.); з питань міжнародного співробітництва та європейської інтеграції (забезпечення міжнародної координації та міжнародного захисту частотних присвоєнь України; організація в установленому порядку виконання рішень Міжнародного союзу електрозв'язку та інших міжнародних організацій; участь у підготовці проектів міжнародних договорів України у сфері телекомунікацій відповідно до вимог чинного національного законодавства); у сфері надання адміністративних послуг (надання спеціальних дозволів та ліцензій у сфері телекомунікацій у встановлених чинним законодавством України порядку); у сфері здійснення державного контролю та нагляду (здійснення адміністративно-деліктного провадження щодо застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері телекомунікацій; проведення планових та позапланових перевірок діяльності суб'єктів господарювання та інших суб'єктів у сфері телекомунікації; взаємодія з правоохоронними та судовими органами з метою забезпечення попередження та запобігання правопорушень у досліджуваній сфері).

Аргументовано доцільність віднесення до системи суб'єктів публічного управління у сфері телекомунікацій юридичних осіб приватного та публічного права. Підкреслено, що заснування юридичних осіб публічного права у сфері телекомунікацій відбувається у розпорядчому порядку, на підставі укладення спеціального засновницького акту (наприклад, постанова Кабінету Міністрів України від 22 грудня 1998 р. № 2041 «Питання Українського державного центру радіочастот та нагляду за зв'язком») з метою задоволення публічних інтересів у інформаційно-телекомунікаційній сфері.

Розділ 4 «Інструменти публічної адміністрації у сфері телекомунікацій» складається із шести підрозділів, присвячених теоретико-правовому аналізу інструментів публічного управління, а також визначенню специфіки та формулюванню пропозицій щодо вдосконалення їх подальшого доктринального дослідження, нормативного закріплення й практики застосування.

У підрозділі 4.1 *«Поняття та класифікація дозвільних процедур у сфері телекомунікацій»* підкреслено, що досягнення належного рівня ефективності здійснення дозвільних процедур у сфері телекомунікацій є гарантією

забезпечення цілісності інформаційної сфери.

З'ясовано, що особливості дозвільних процедур у сфері телекомунікацій визначаються з врахуванням специфіки територій надання послуг, об'єктів, статусу суб'єктів; здійснення регуляторної та контрольно-наглядової діяльності.

До видів дозволів у сфері телекомунікацій віднесено: дозволи на суднові радіостанції; дозволи на будівництво, реконструкцію, проведення робіт стосовно ліній телекомунікацій сухопутного типу під час перетину кордону України й на території прикордонного характеру; присвоєння радіочастот чи каналів радіочастотного типу задля засобів радіоелектронної природи цивільного призначення; реєстрація засобів радіоелектронної природи задля утворення фемтосот у мережах сухопутних рухомих радіотелекомунікацій стандарту IMT-2000/UMTS, 3G, 4G тощо; ліцензування; реєстрація; виділення радіочастотного спектра; розподіл та використання ресурсів нумерації; державна реєстрація права власності на об'єкти зв'язку космічного типу (супутники зв'язку, зокрема і подвійного призначення); реєстрація передачі певних прав на космічні об'єкти; виділення ліній телекомунікацій та їх реєстрацію.

Здійснено класифікацію дозвільних процедур у сфері телекомунікацій за наступними критеріями, як: цілі надання дозволу; суб'єкти, що реалізують видачу визначених дозволів; галузь технологічної діяльності; доступність телекомунікаційних послуг; термін дії дозволу; територіальної дії.

У підрозділі 4.2 «Інструмент стандартизації та метрологічного забезпечення діяльності у сфері телекомунікацій» зазначено, що метою стандартизації у сфері телекомунікацій є створення єдиної системи державних та галузевих стандартів та інших нормативних документів, якими визначаються вимоги до мереж телекомунікацій, їхніх технічних засобів та якості телекомунікаційних послуг, а також гармонізація даних стандартів із міжнародними вимогами у досліджуваній галузі.

З'ясовано, що метрологічне забезпечення у телекомунікаційній сфері реалізується Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації (далі – НКРЗІ) з метою забезпечення належної якості телекомунікаційних послуг, сприяння реалізації завдань захисту прав споживачів; оптимізації здійснення функцій державного нагляду та контролю за дотриманням операторами та провайдерами телекомунікаційних послуг за порядком маршрутизації трафіку на телекомунікаційних мережах, відповідно до визначеної чинним законодавством України методики вимірювань.

Визначено, що до переліку оплатних адміністративних послуг у сфері телекомунікації належать: включення до Реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій; внесення змін до Реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій; видача ліцензій на здійснення діяльності у сфері телекомунікацій (за винятком видачі ліцензії за результатами конкурсу);

видача копій ліцензій на здійснення діяльності у сфері телекомунікацій; продовження строку дії ліцензій на здійснення діяльності у сфері телекомунікацій; переоформлення ліцензії на здійснення діяльності у сфері телекомунікацій; видача дублікату ліцензії на здійснення діяльності у сфері телекомунікацій.

Наголошено, що дотримання визначених чинним законодавством України вимог метрологічного забезпечення у сфері телекомунікацій є обов'язковою вимогою відповідності якості послуг, що надаються операторами та провайдерами стаціонарного та рухомого зв'язку, виробниками технічних телекомунікаційних засобів, іншими установами й організаціями, що проводять випробування технічних засобів телекомунікацій.

У підрозділі 4.3 *«Інструмент дозволу на проектування, будівництво, реконструкцію і модернізацію телекомунікаційних мереж»* визначено нормативно-правове регулювання у досліджуваній сфері; з'ясовано, що надання дозволу на проектування, будівництво, легалізацію, модернізацію телекомунікаційних мереж здійснюється відповідно до Закону України від 20.05.1999 № 687-XIV *«Про архітектурну діяльність»*, Закону України від 16.11.1992 № 2780-XII *«Про основи містобудування»*, Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI *«Про регулювання містобудівної діяльності»*, Закону України від 02.03.2015 № 222-VIII *«Про ліцензування видів господарської діяльності»*, Постанови Кабінету Міністрів України від 05.12.2007 № 1396 *«Про ліцензування господарської діяльності, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури»*, Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з будівництва об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми та значними наслідками, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 року № 256, та інших підзаконних нормативно-правових актів.

Визначено інформаційну та технологічну змістовні процедурні характеристики надання дозволу на проектування, будівництво, реконструкцію і модернізацію телекомунікаційних мереж.

Встановлено перелік будівельних робіт у сфері телекомунікацій, на виконання яких відповідно до чинного законодавства не вимагається отримання спеціального дозволу (до яких, зокрема, віднесено встановлення обладнання зв'язку та малогабаритних щогл полегшеної конструкції заввишки до 10 м для кріплення антенно-фідерних пристроїв на існуючих будівлях).

У підрозділі 4.4 *«Інструмент регулювання використання радіочастотного спектра»* наголошено, що з розвитком та поширенням сучасних технологій надання телекомунікаційних послуг, радіочастотний ресурс України набуває все більшого економічного значення для формування та поповнення державного бюджету. Підкреслено, що рівень забезпечення ефективності використання радіочастотного спектра визначає рівень конкурентоспроможності української держави на світовому рівні, що, зокрема,

визначено відповідно до ч. 2 ст. 119 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Встановлено, що здійснення нагляду за застосуванням радіочастотного ресурсу відноситься до такого суб'єкта публічного управління, як Державне підприємство «Український державний центр радіочастот», яке за своєю правосуб'єктністю є юридичною особою публічного права і не є органом державної влади.

Охарактеризовано форми та принципи взаємодії Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації (далі - НКРЗІ), з Національною поліцією у виявленні й припиненні правопорушень у сфері телекомунікаційного зв'язку.

Здійснено характеристику інформаційних та технологічних карток адміністративних послуг щодо надання дозволів на використання радіочастотного спектра. Визначено, у сфері використання радіочастотного ресурсу надаються такі оплатні адміністративні послуги, як видача ліцензії на користування радіочастотним ресурсом України (за винятком видачі ліцензії за результатами конкурсу); переоформлення ліцензії на користування радіочастотним ресурсом України; видача дубліката ліцензії на користування радіочастотним ресурсом України; продовження терміну дії ліцензії на користування радіочастотним ресурсом України; отримання ліцензії на користування радіочастотним ресурсом України на додаткову смугу радіочастот; видача дозволу на дострокове впровадження нової радіотехнології; визначення можливості застосування конкретного типу радіоелектронного засобу або випромінювального пристрою на території України.

Наголошено, що використання радіочастотного спектру належить до виключної компетенції держави як суб'єкта адміністративно-телекомунікаційного права, що визначає необхідність застосування імперативних методів здійснення публічного управління у досліджуваній сфері.

У підрозділі 4.5 «Інструмент регулювання ресурсу нумерації» з'ясовано нормативно-правові основи регулювання використання номерного ресурсів телекомунікаційної мережі. Підкреслено, що пріоритет віддається підзаконному нормативно-правовому регулюванню (зокрема, виділено такі акти, як: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2008 р. № 1147 «Про затвердження розміру плати за виділення номерного ресурсу і порядок її внесення», наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 23.11.2006 р. № 110 «Про затвердження Національного плану нумерації України»; Рішення Національної комісії з питань регулювання зв'язку України від 01.06.2007 р. № 769 «Про затвердження Положення про державне регулювання номерного ресурсу телекомунікаційної мережі загального користування України», наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 29.09.2008 № 1200 «Про затвердження Плану переходу на перспективну систему нумерації телефонної

мережі загального користування України» та ін.).

Встановлено, що до переліку оплатних адміністративних послуг щодо використання ресурсу нумерації належить такі: виділення номерного ресурсу; переоформлення дозволу на використання номерного ресурсу.

Наголошено, що відповідно до норм адміністративно-телекомунікаційного права не передбачена можливість застосування процедури оскарження відповідного управлінського рішення, що означає можливість застосування загального адміністративного порядку оскарження дій та результатів дій органів публічного управління. З'ясовано, що до адміністративних послуг у сфері використання ресурсу нумерації відносяться процедури з здійснення переоформлення номерного ресурсу та повного чи часткового його вилучення у випадках, встановлених чинним законодавством України.

У підрозділі 4.6 «Інструмент ліцензування господарської діяльності у сфері телекомунікацій» визначено перелік телекомунікаційних послуг, надання яких є допустим за наявності ліцензії.

Встановлено, що такий перелік телекомунікаційних послуг є вичерпним, і до нього відносяться послуги фіксованого зв'язку телефонного типу із наявністю права обслуговування технічного характеру й експлуатації мереж телекомунікацій та надання у використанні електрозв'язкових каналів місцевої, міжміської, міжнародної належності; фіксованого зв'язку телефонного типу із застосуванням доступу безпроводового характеру до мережі телекомунікацій із наявністю права обслуговування технічного типу та надання у використанні електрозв'язкових каналів місцевої, міжміської, міжнародної належності; послуги телефонного зв'язку рухомого (мобільного) типу із наявністю права обслуговування технічного характеру й експлуатації мереж телекомунікацій та надання у використанні електрозв'язкових каналів; обслуговування технічного типу й експлуатації мереж телекомунікацій, мереж ефірного теле- та радіомовлення, радіомовлення проводової природи й телемереж.

Встановлено, що відповідно до стандартів здійснення ліцензування у сфері телекомунікації Європейського Союзу доцільним є запровадження у національне правове поле надання загальних дозволів та індивідуальних ліцензій.

Наголошено на нагальній суспільній необхідності розробки прозорих правил здійснення ліцензійної діяльності у сфері телекомунікацій, основою яких має стати відмова від дискримінаційної регуляторної телекомунікаційної політики з домінуванням захисту та надання податкових пільг суб'єктам громадського та державного сегменту телекомунікаційного простору України.

Розділ 5 «Інститут юридичної відповідальності у сфері телекомунікацій» складається із двох підрозділів, присвячених теоретико-правовому аналізу реалізації механізму застосування заходів адміністративної відповідальності у сфері телекомунікацій, а також визначенню специфіки та формулюванню пропозицій щодо вдосконалення його нормативного

визначення та оптимізації адміністративно-деліктних процедур у досліджуваному сегменті публічного управління.

У підрозділі 5.1 «Поняття та види юридичної відповідальності за правопорушення у сфері телекомунікацій» наголошено на необхідності застосування комплексного підходу до здійснення деліктних процедур у телекомунікаційній сфері. Охарактеризовано підстави застосування кримінально-правової, адміністративно-правової, цивільно-правової відповідальності у сфері телекомунікацій.

Встановлено, що найбільш розповсюдженими порушеннями у сфері телекомунікацій у якості підстав застосування заходів юридичної відповідальності, є наступні: недотримання вимог певних статей Закону України «Про телекомунікації» щодо надання до НКРЗІ інформації про стан використання номерного ресурсу у визначеному законодавством порядку; здійснення діяльності без подання заяви про включення до Реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій; використання телекомунікаційного обладнання з порушенням вимог щодо метрологічного забезпечення; порушення ліцензійних умов при здійсненні діяльності у сфері телекомунікацій; недотримання вимог Закону України «Про радіочастотний ресурс України».

Наголошено, що метою реалізації заходів юридичної відповідальності у сфері телекомунікацій є забезпечення захисту економічних інтересів держави, посягання на які здійснюється внаслідок ухиляння (свідомого або несвідомого) фізичними та юридичними особами від сплати ліцензійної плати за користування радіочастотним ресурсом України.

Підкреслено, що невиконання розпоряджень (розпорядчих документів) національного регулятора (НКРЗІ) визначається як підстава для звернення до суду іншими користувачами радіочастотного ресурсу України щодо захисту їх майнових прав на користування ним.

Визначено, що застосування адміністративно-господарських санкцій допускається за невиконання попередження або розпорядження національного регулятора щодо усунення порушень вимог законодавства у сфері телекомунікацій; за відмову посадовим особам національного регулятора у проведенні перевірки постачальника телекомунікаційних послуг; порушення вимог законодавства у сфері телекомунікацій, які призвели або мотивовано могли б призвести до заподіяння шкоди суб'єктам досліджуваному сегменту ринку України або інтересам держави.

У підрозділі 5.2 «Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері телекомунікацій» наголошено на низькій ефективності норм чинного законодавства, що встановлює механізм застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері телекомунікацій.

З'ясовано, що за вчинення правопорушення, передбаченого ст. 145 Кодексу України про адміністративні правопорушення у 2013 році було притягнуто до адміністративної відповідальності 194 особи, у 2014 році – 100

осіб, у 2015 році – 8 осіб, у 2016 році – 71 особи, у 2017 році – 8 осіб. Визначено найбільшу ефективність застосування заходів адміністративної відповідальності за «порушення правил реалізації, експлуатації радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв, а також користування радіочастотним ресурсом України», передбаченого ст. 146 Кодексу України про адміністративні правопорушення у 2013 році було притягнуто до адміністративної відповідальності 562 особи, у 2014 році – 190 осіб, у 2015 році – 130 осіб, у 2016 році – 146 особи, у 2017 році – 94 особи.

Визначено, що суб'єктами, зобов'язаними здійснювати адміністративно-деліктне провадження у адміністративних справах про порушення вимог чинного законодавства України у сфері телекомунікацій, є територіальні управління НКРЗІ спільно з Державним підприємством «Український державний центр радіочастот». Наголошено на низькій ефективності здійснення взаємодії НКРЗІ з Національною поліцією та Державною фіскальною службою України.

Встановлено, що оскарження факту правомірності застосування заходів адміністративної відповідальності у сфері телекомунікацій допускається у судовому порядку шляхом звернення до відповідного місцевого суду з врахування вимог територіальної юрисдикції. З'ясовано, що підставами оскарження рішень, прийнятих у результаті адміністративно-деліктного провадження у сфері телекомунікацій, є неповнота дослідження доказів у матеріалах адміністративної справи.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми, а саме обґрунтовано доцільність виділення адміністративно-телекомунікаційного права як складової системи адміністративного права України, а також визначено його поняття й особливості, класифікаційна характеристика його принципів та інструментів реалізації, окреслено основні напрями вдосконалення правових засад застосування. За результатами дисертаційної роботи сформульовано такі основні висновки:

1. Наголошено, що ефективність правового режиму у сфері телекомунікацій залежить від реалізації публічно-правового та приватно-правового аспектів таких правовідносин. Підкреслено, що зміст публічно-правової складової режиму у сфері телекомунікацій (зв'язку) полягає у реалізації державної політики із забезпечення процесів передавання, випромінювання та/або приймання інформації у технологічній формі знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду, зокрема із застосуванням радіо, оптичних або інших електромагнітних системах. З'ясовано, що приватно-правова складова режиму у сфері

телекомунікацій виявляється у забезпеченні договірному регулювання надання послуг інформаційного, цифрового та інших видів зв'язку.

2. Визначено, що процесу виникнення новітніх галузей права перешкоджає консервативність наукових поглядів домінуючої патерналістської концепції розуміння національної системи права України, що не допускає виникнення інтеграційних комплексних галузей права. Акцентовано увагу на тому, що консервативність наукових підходів до розуміння національної системи права своїм наслідком має відсутність ефективного механізму правового регулювання відносин, що є характерними для сучасного суспільства.

У сучасних умовах розвитку інформаційно-телекомунікаційного суспільства визначено тенденції до виникнення складної сукупності юридичних, економічних, організаційних передумов започаткування формування новітньої галузі публічного права – адміністративно-телекомунікаційного права, що має свій унікальний предмет та метод правового регулювання, що обумовлює доцільність визначення специфіки правового становища учасників таких правовідносин.

З врахуванням особливого значення забезпечення вимог інформаційної безпеки як складової національної безпеки обґрунтовано доцільність віднесення адміністративно-телекомунікаційного права до системи публічного права України.

3. Виходячи з положень теорії формування ієрархічних систем об'єктів у праві та теорії дерева цілей, структурно адміністративно-телекомунікаційне право як галузь публічного права умовно поділяється на інститут загальних положень, де визначаються його спеціальні ознаки у взаємозв'язку з телекомунікаційним правом, а також взаємозв'язки з іншими комплексними, спеціальними та основними галузями права через методи яких здійснюється охорона і захист суспільних відносин, пов'язаних з інформацією. Обґрунтовано, що інститути адміністративно-телекомунікаційного права містять у собі правові норми у сфері застосування електронних (електронно-обчислювальних, комп'ютерних) засобів, заснованих на інформаційних і телекомунікаційних технологіях для задоволення потреб суб'єктів у дистанційному індивідуальному чи груповому спілкуванні між ними (за допомогою так званих соціальних мереж електронних комунікацій).

Обґрунтовано доцільність домінування застосування адміністративно-правового регулювання відносин у сфері телекомунікації, що обумовлено унікальним значенням необхідності вирішення проблеми досягнення високого рівня ефективності функціонування національної телекомунікаційної системи як гарантії забезпечення конкурентоспроможності України як складової національної безпеки держави, що є пріоритетним завданням адміністративно-правового механізму публічного управління.

Здійснено вирішення наукової проблеми визначення місце

адміністративно-телекомунікаційного права в системі національного права з врахуванням поділу галузей права на публічні та приватні, самостійні та комплексні, регулятивні охоронні. На підставі здійсненої характеристики обґрунтовано доцільність визначення адміністративно-телекомунікаційного права як комплексної галузі публічного права регулятивно-охоронного типу.

4. Обґрунтовано доцільність розуміння предмету адміністративно-телекомунікаційного права крізь призму дослідження низки інституційних підсистем, серед яких визначено такі, як: право електронних мас-медіа; право соціальних мереж; право електронних комерційних та фінансових послуг; право електронної реклами; право електронного урядування та ін.

5. З'ясовано, що система джерел адміністративно-телекомунікаційного права України має дворівневу структуру: міжнародний та національний рівні. До міжнародних актів адміністративно-телекомунікаційного права передусім віднесено Європейську конвенцію про транскордонне телебачення; Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (діє на засадах тимчасового застосування в частині виключної або змішаної компетенції Європейського Союзу) та ін.

6. Систему принципів адміністративно-телекомунікаційного права визначено як стрижень (консоль) правового відображення та забезпечення суспільних відносин щодо організації та експлуатації інфраструктури дистанційного спілкування між суб'єктами для задоволення їхніх потреб та інтересів у інформаційному просторі.

Систему принципів адміністративно-телекомунікаційного права поділено на загальні (принцип верховенства права, принцип законності, принцип пріоритету прав людини і громадянина, принцип правової визначеності та ін.) та спеціальні принципи (принцип моністичності у законодавчому регулюванні суспільних відносин у сфері зв'язку принцип пріоритету національної безпеки; принцип територіальності; принцип суверенності в організації та експлуатації зв'язку за суб'єктними ознаками тощо).

7. З'ясовано, що систему суб'єктів адміністративно-телекомунікаційного права складають: 1) споживачі телекомунікаційних послуг, до яких віднесено фізичних та юридичних осіб, що користуються послугами рухомого (мобільного) та стаціонарного зв'язку на підставі укладеного телекомунікаційного договору; 2) надавачі телекомунікаційних послуг, до яких належать оператори та провайдери телекомунікаційного зв'язку, а також суб'єкти забезпечення технічного обслуговування дотримання якості відповідних послуг, а також інші невладні суб'єкти, сутність діяльності яких зводиться до створення інформаційного продукту, зміст якого має відповідає вимогам встановлених чинним законодавством України; 3) регулятори адміністративно-телекомунікаційних відносин, до яких віднесено Президента України та його офіс, Кабінет Міністрів, Антимонопольний комітет України,

Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, Державне агентство з питань електронного урядування, Державне підприємство «Український державний центр радіочастот» та ін.

8. Визначено, що юридичні особи приватного права утворюються за ініціативи фізичних та юридичних осіб на договірних підставах (наприклад, шляхом укладення установчого договору) з метою задоволення індивідуальних та корпоративних інтересів. Визначення, що здійснення координаційної та регуляторної діяльності у сфері телекомунікації належить до компетенції таких юридичних осіб публічного права, як Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України та Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації. З'ясовано, що до компетенції Державного госпрозрахункового підприємства «Український державний центр радіочастот» як юридичної особи публічного права належить реалізація попереджувальної функції із запобігання порушень законодавства у сфері телекомунікації.

9. З'ясовано, що дозвільні процедури у сфері телекомунікацій є засобом забезпечення взаємодії та взаємозв'язку елементів адміністративно-телекомунікаційних правовідносин.

На підставі здійсненої класифікації дозвільних процедур у сфері телекомунікацій, проаналізованих теоретичних положень щодо визначення сутності поняття та характеристики інструментів публічного управління у сфері телекомунікацій України, встановлення співвідношення їх різновидів обґрунтовано доцільність їх нормативного закріплення у проекті Закону України «Про адміністративну процедуру».

10. Підкреслено, що метою здійснення стандартизації та метрологічного забезпечення у сфері телекомунікацій є забезпечення створення єдиної системи державних стандартів і стандартів галузевого рівня, якими визначаються вимоги до мереж телекомунікацій, відповідних технічних засобів зв'язку та якості надання телекомунікаційних послуг, а також гармонізація таких вимог з вимогами нормативних документів міжнародного характеру. При цьому наголошено на пріоритетності забезпечення розробки системи національних стандартів у сфері телекомунікацій відповідно до європейських та міжнародних критеріїв якості телекомунікаційних послуг, у тому числі рекомендацій Міжнародного союзу електрозв'язку.

11. З'ясовано, що забезпечення розвитку ринку проектування, будівництва, реконструкції і модернізації телекомунікаційних мереж в Україні має здійснюватися за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів відповідно до нормативних положень Концепції розвитку телекомунікацій України та інших програмних документів здійснення зовнішньої та внутрішньої державної політики у досліджуваній сфері.

12. Підкреслено, що здійснення публічного управління у сфері регулювання використання радіочастотного спектра в Україні має відповідати

вимогам розмежування українського ресурсу радіочастот поміж потреб користувачів спеціального й загального типу.

Акцентовано увагу на тому, що правомірність спеціального використання ресурсу радіочастот визначається наявністю сукупності таких умов, як: включення до реєстру радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв; підтвердження документального типу їхньої відповідності згідно з вимогами Закону України від 15 січня 2015 року № 124-VIII «Про технічні регламенти та оцінку відповідності»; наявність ліцензій та дозволів на застосування спеціального характеру ресурсу радіочастот; оплата збору за спеціальне використання ресурсу радіочастот.

13. Визначено, що стадіями надання дозволу на використання номерного ресурсів телекомунікаційної мережі є: подання заяви із належними супровідними документами (завіреної копії телекомунікаційної ліцензії, пояснювальної записки із обґрунтуванням необхідності у виділенні заявленого обсягу ресурсу номерного типу; звіту щодо застосування виділеного ресурсу номерного типу на тій території, де заявником вже використовується наданий номерний ресурс (вимога про доцільність подання звіту не висувається у разі первинного звернення); завіреної копії схеми приєднання до мережі СКС-7, погоджену з оператором (у разі необхідності кодів мереж сигналізації); розгляд заяви та супровідних документів НКРЗІ у 10-денний термін; прийняття рішення про виділення номерного ресурсу чи відмови у цьому у разі наявності визначених чинним законодавством України підстав; повідомлення про прийняте управлінське рішення протягом 3-х календарних днів; видача дозволу у разі позитивного управлінського рішення.

З'ясовано, що з метою досягнення здійснення системи державного контролю та нагляду за наданням телекомунікаційних послуг наголошено на доцільності визначення на законодавчому рівні особливостей реалізації адміністративної процедури моніторингу якості електронних комунікаційних послуг, у тому числі послуг з використання номерного телекомунікаційного ресурсу. Підкреслено доцільність здійснення моніторингу якості телекомунікаційних послуг шляхом здійснення аналізу поданої постачальниками електронних комунікаційних послуг регуляторної звітності; позапланової перевірки суб'єктів ринку електронних комунікацій; подання інформаційних запитів до постачальника телекомунікаційних послуг.

14. На підставі здійсненого аналізу процедури ліцензування у сфері телекомунікацій аргументовано доцільність удосконалення її нормативно-правового регулювання в Україні відповідно до європейських та міжнародних стандартів, в основу яких покладається реалізація принципів забезпечення прозорості та подолання дискримінації у прийнятті управлінської процедурних рішень, досягнення якого обґрунтовано шляхом відмови від здійснення державної регуляторної телекомунікаційної політики з домінуванням захисту прав та інтересів суб'єктів громадського та державного сегменту

телекомунікаційного простору України.

15. З урахуванням досвіду Сполучених Штатів Америки обґрунтовано доцільність законодавчого визначення механізму застосування заходів відповідальності за порушення режиму обігу електронної комерційної інформації за розповсюдження «спаму» шляхом розробки та прийняття Закону України «Про обмеження або заборону відправки несанкціонованої комерційної електронної пошти або спаму».

16. Наголошено на необхідності забезпечення належного рівня правової ефективності механізму відповідальності за порушення вимог законодавства у сфері телекомунікації шляхом оптимізації процедури застосування адміністративно-господарських санкцій, що застосовуються до оператора чи провайдера телекомунікаційних послуг чи інших суб'єктів господарювання у досліджуваній галузі економіки. При цьому наголошено на необхідності встановлення пріоритетності застосування адміністративно-господарських санкцій до порушників вимог законодавства у сфері телекомунікації, досягнення чого обґрунтовано шляхом доцільності скасування можливості альтернативного застосування заходів адміністративної відповідальності.

Обґрунтовано доцільність виключення з Кодексу України про адміністративні правопорушення норми, що встановлює відповідальність за «пошкодження таксофонів» (ст. 147 Кодексу України про адміністративні правопорушення) та «обладнання та експлуатація установок проводового мовлення без належної реєстрації або дозволу» (ст. 144 Кодексу України про адміністративні правопорушення) через їх «моральну» застарілість та відповідно низьку правову ефективність.

З врахуванням значення забезпечення дотримання режиму використання радіочастотного спектру України для забезпечення стандартів економічної безпеки держави обґрунтовано доцільність посилення адміністративної відповідальності у досліджуваній сфері. Зокрема, здійснено аргументацію внесення змін до статті 146 Кодексу України про адміністративні правопорушення у наступній редакції :

«Стаття 146. Порушення правил реалізації, експлуатації радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв, а також користування радіочастотним ресурсом України

Порушення правил реалізації, експлуатації радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв будь-якого виду і призначення, а так само користування радіочастотним ресурсом України без належного дозволу чи ліцензії або з порушенням правил, які регулюють користування радіочастотним ресурсом України, –

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від ста двадцяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зазначених засобів і пристроїв або без такої і на посадових осіб та громадян - суб'єктів господарської діяльності – від ста п'ятдесяти до

двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зазначених засобів і пристроїв або без такої.

Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, –

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від ста п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зазначених засобів і пристроїв і на посадових осіб та громадян - суб'єктів господарської діяльності – від двохсот до п'ятсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зазначених засобів і пристроїв».

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Монографії:

1. Щупаківський Р. В. Адміністративно-правове регулювання телекомунікаційної діяльності в Україні: монограф. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 360 с.

Статті у періодичних наукових фахових виданнях:

2. Щупаківський Р. В. Суб'єкти публічної адміністрації у системі суб'єктів адміністративно-телекомунікаційного права. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Випуск 3. Том 4. С. 120–125.

3. Щупаківський Р. В. Правовий режим у сфері телекомунікацій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Випуск 33. Ч. 2. Т. 3. С. 184–189.

4. Щупаківський Р. В. Поняття та система суб'єктів адміністративно-телекомунікаційного права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Випуск 34. Ч. 2. Т. 3. С. 123–128.

5. Щупаківський Р. В. Юридичні та теоретичні передумови формування адміністративно-телекомунікаційного права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2016. Випуск 40. Т. 3. С. 155–160.

6. Щупаківський Р. В. Основні поняття та категорії адміністративно-телекомунікаційного права. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Випуск 1. Том 3. С. 111–115.

7. Щупаківський Р. В. Поняття та основні складові елементи системи адміністративно-телекомунікаційного права. *Прикарпатський юридичний*

вісник. 2018. Випуск 1. Том 4. С. 130–137.

8. Щупаківський Р. В. Юридичні особи публічного та приватного права як суб'єкти адміністративно-телекомунікаційного права. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск 2. Том 3. С. 107–111.

9. Щупаківський Р. В. Принципи адміністративно-телекомунікаційного права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2018. Випуск 50. Т. 4. С. 171–176.

10. Щупаківський Р. В. Про передумови формування адміністративно-телекомунікаційного права. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. № 3. С. 115–120.

11. Щупаківський Р. В. Предмет, методи та принципи адміністративно-телекомунікаційного права. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. № 4. С. 125–130.

12. Щупаківський Р. В. Загальні принципи права та їх значення для адміністративно-телекомунікаційного права. *Держава та регіони. Серія «Право»*. 2019. № 4. С. 155–159.

13. Щупаківський Р. В. Система та види джерел адміністративно-телекомунікаційного права. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 4. С. 111–115.

14. Щупаківський Р. В. Правовідносини у сфері телекомунікацій: юридичний аналіз, класифікація. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. № 5. С. 101–106.

15. Щупаківський Р. В. Процедури притягнення до адміністративної відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері телекомунікацій. *Право і суспільство*. 2019. № 5. С. 123–125.

16. Щупаківський Р. В. Інститут ліцензування господарської діяльності у сфері телекомунікацій. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2019. Т. 30 (69). № 5. С. 133–137.

17. Щупаківський Р. В. Про правову регламентацію діяльності ЗМІ та забезпечення права на інформацію. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. № 6. С. 91–95.

18. Щупаківський Р. В. Предмет адміністративно-телекомунікаційного права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2019. № 40. С. 178–182.

Статті у зарубіжних періодичних наукових виданнях:

19. Щупаковский Р. В. Административная ответственность за правонарушения в области телекоммуникаций. *Право и Закон*. 2017. № 2. С. 143–149.

20. Щупаковский Р. В. Физические лица как субъекты административно-телекоммуникационного права. *Право и политика*. 2018. № 2. С. 41–45.

21. Щупаковський Р. В. Поняття і значення разрешительних процедур в сфері телекомунікацій. *Право і політика*. 2018. № 3. С. 39–44.

22. Щупаковський Р. В. Поняття і предели правового регулювання адміністративно-телекомунікаційного права. *Право і Закон*. 2018. № 4. С. 134–139.

23. Щупаковський Р. В. Інститут стандартизації і метрологічного забезпечення діяльності в сфері телекомунікацій. *Право і політика*. 2018. № 4. С. 51–55.

24. Щупаковський Р. В. Інститут регулювання використання радіочастотного спектра. *Право і Закон*. 2019. № 1. С. 33–39.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

25. Щупаківський Р. В. Зв'язок адміністративно-телекомунікаційного права з іншими галузями права. *Юридична наука: виклики і сьогодення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Одеса, 9 – 10 червня 2017 р. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2017. С. 77–82.

26. Щупаківський Р. В. Фізичні особи як суб'єкти адміністративно-телекомунікаційного права. *Правова держава: напрямки та тенденції її розбудови в Україні: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Одеса, 12-13 травня 2017 р. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2017. С. 77–80.

27. Щупаківський Р. В. Суб'єкти публічної адміністрації у системі суб'єктів адміністративно-телекомунікаційного права. *Юридичні наукові дискусії як фактор сталого розвитку правової доктрини та законодавства: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Київ, 8 – 9 квітня 2016 р. К.: Центр правових наукових досліджень, 2016. С. 108–112.

28. Щупаківський Р. В. Предмет адміністративно-телекомунікаційного права. *Сучасні тенденції в юридичній науці України та зарубіжних країн: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Запоріжжя, 25 – 26 вересня 2015 року. Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2015. С. 80–87.

29. Щупаківський Р. В. Поняття та основні складові елементи системи адміністративно-телекомунікаційного права. *Вітчизняна юридична наука в умовах сучасності: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Харків, 20–21 березня 2015 року. Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2015. С. 33–37.

30. Щупаківський Р. В. Процедури притягнення до адміністративної відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері телекомунікацій. *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Запоріжжя, 25–26 січня 2019 року. Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація

«Істина», 2019. С. 94–99.

31. Щупаківський Р. В. Види дозвільних процедур у сфері телекомунікацій. *Актуальні питання реформування правової системи України*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 6–7 липня, 2018 р. Дніпро: ГО «Правовий світ», 2018. С. 85–89.

32. Щупаківський Р. В. Інститут дозволу на проектування, будівництво, реконструкцію і модернізацію телекомунікаційних мереж. *Національні та міжнародні стандарти сучасного державотворення: тенденції та перспективи розвитку*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 3–4 серпня 2018 р. Х.: Східноукраїнська наукова юридична організація, 2018. С. 80–85.

33. Щупаківський Р. В. Загальні принципи права та їх значення для адміністративно-телекомунікаційного права. *Правові реформи в Україні: реалії сьогодення*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 15–16 квітня 2016 року. Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2016. С. 37–42.

34. Щупаківський Р. В. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері телекомунікацій. *Право як ефективний суспільний регулятор*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 15–16 лютого 2019 р. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2019. С. 96–99.

АНОТАЦІЯ

Щупаківський Р. В. Адміністративно-правове регулювання у сфері телекомунікацій. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Дніпровський державний університет внутрішніх справ, Дніпро, 2020.

У роботі на підставі комплексного аналізу наявних наукових та нормативних джерел обґрунтовано концептуальну модель здійснення адміністративно-правового регулювання у сфері телекомунікацій та сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного та перспективного законодавства в цій сфері і практики його застосування.

У роботі обґрунтовано визначення поняття «адміністративно-телекомунікаційного права» у об'єктивному розумінні як сукупності правових норм, які регулюють суспільні відносини, пов'язані з обігом інформації за допомогою сучасних технологічних інформаційних електронних процесів і технологій дистанційного інформаційного обміну між людьми, що відбуваються у сучасних умовах розвитку людства незалежно від кордонів держав; та суб'єктивному розумінні як сукупності визначених чинним законодавством форм можливої поведінки визначеної системи уповноважених фізичних чи юридичних осіб, діяльність яких сприяє забезпеченню обігу

інформації за допомогою сучасних технологічних інформаційних електронних процесів і технологій дистанційного інформаційного обміну в умовах формування світового інформаційного суспільства.

Зроблено висновок, що адміністративно-телекомунікаційне право має відносно відокремлений, самостійний предмет правового регулювання, понятійний категоріальний апарат, спеціальну систему суб'єктів відповідних правовідносин, що обґрунтовує доцільність визначення його як окремої комплексної підгалузі публічного права.

Наголошено на доцільності розуміння адміністративно-телекомунікаційного права у об'єктивному та суб'єктивному розуміннях.

Здійснено характеристику системи адміністративно-телекомунікаційного права, яку умовно поділено на загальну частину (до якої віднесено інститут загальних положень про предмет, метод, функції адміністративно-телекомунікаційного права; інститут адміністративно-телекомунікаційних відносин та їх елементів; інститут публічного управління у сфері телекомунікацій; інститут юридичної відповідальності за вчинення порушень у досліджуваній сфері) та особливу частину (інститут дозвільних відносин у сфері телекомунікацій; інститут охорони та контролю за безпекою експлуатації телекомунікаційних ліній та споруд; інститут правового регулювання електронної комерції; інститут здійснення електронного урядування та ін.).

Виділено три підгрупи адміністративно-телекомунікаційних правовідносин : 1) відносини щодо здійснення ліцензування й контролю за діяльністю господарюючих суб'єктів у сфері телекомунікацій; 2) відносини щодо організації та впровадження інфраструктури телекомунікаційного характеру; 3) відносини щодо надання адміністративно-телекомунікаційних послуг.

Здійснено класифікацію адміністративно-телекомунікаційних відносин за їх функціональним змістом (відносини щодо надання й отримання послуг адміністративно-телекомунікаційного характеру; відносини у сфері здійснення електронного урядування; дозвільні відносини у сфері телекомунікацій; відносини у сфері охорони та контролю за безпекою експлуатації телекомунікаційних ліній та споруд).

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративно-телекомунікаційне право, адміністративні послуги, дозвільні процедури, інструменти публічного управління, принципи, система, телекомунікації.

SUMMARY

Schupakivsky R. V. Administrative regulation in the field of telecommunications. – *The manuscript.*

The dissertation for the degree of Doctor of Law in the specialty 12.00.07 – administrative law and process; financial law, information law. – Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Dnipro, 2020.

Based on a comprehensive analysis of the available scientific and regulatory sources, the conceptual model of implementation of administrative and legal

regulation in the field of telecommunications is substantiated and proposals for improvement of current and prospective legislation in this field and practice of its application are formulated.

The paper substantiates the definition of the term "administrative and telecommunication law" in the objective sense as a set of legal norms that regulate social relations associated with the circulation of information by means of modern technological information electronic processes and technologies of remote information exchange between people occurring in modern conditions of human development regardless of the borders of states; and subjective understanding as a set of possible forms of possible behavior of a certain system of authorized individuals or legal entities, defined by the current legislation, whose activity promotes information circulation through modern technological information electronic processes and technologies of remote information exchange in the conditions of formation of the world information society.

It is concluded that administrative and telecommunication law has a relatively separate, independent subject of legal regulation, a conceptual categorical apparatus, a special system of subjects of relevant legal relations, which substantiates the expediency of defining it as a separate complex sub-branch of public law.

Emphasis is placed on the expediency of understanding telecommunications law in an objective and subjective sense.

Characterization of the system of administrative and telecommunication law, which is conditionally divided into a general part (to which the institute of general provisions on the subject, method, functions of administrative and telecommunication law; institute of administrative and telecommunication relations and their elements; institute of public administration in the field of telecommunications; institute of law responsibility for committing violations in the investigated field) and a special part (telecommunication licensing institute; institute of protection and control over the safety of operation of telecommunication lines and structures; institute of legal regulation of e-commerce; institute of implementation of e-government, etc.).

There are three subgroups of administrative and telecommunication legal relations: 1) relations in the field of licensing and control over the activity of economic entities in the field of telecommunications; 2) relations regarding the organization and implementation of telecommunication infrastructure; 3) relations for the provision of administrative and telecommunication services.

The classification of administrative and telecommunication relations according to their functional content (relations concerning provision and receipt of services of administrative and telecommunication character; relations in the sphere of implementation of electronic governance; permits relations in the field of telecommunications; relations in the sphere of protection and control over the safety of operation of telecommunication lines and structures).

Keywords: *administrative responsibility, administrative and telecommunication law, administrative services, licensing procedures, public administration tools, principles, system, telecommunications.*